

Divadlo jako prevence šikany a násilí u dětí ▼

Stejně jako Komenský i Divadlo Fórum prosazuje zásadu schola ludus, tedy škola hrou. Interaktivní prožitkovou formou děti seznamuje nejen s riziky kyberšikany a násilí, ale také se základy finanční gramotnosti či lidských práv. Kdo stojí za tímto projektem? Jak mohou představení školám pomoci a jak vypadá jejich online verze?

MgA. Jitka Andrlíková

Začneme vaším osobním příběhem. Ten stojí za vším, o čem si budeme povídat.

Jsem absolventka alternativního herectví a výchovné dramatiky na DAMU. Do roku 2003 jsem působila jako herečka v divadle Minor. Ten rok byl v mém životě zásadní, protože jsem tehdy prodělala první mozkovou příhodu, bohužel ne poslední. Zasaženo bylo kom-

pletně řečové centrum, což je pro herečku dost velký problém. Ale cítila jsem, že práce je přesně to, co mi pomáhá vracet se zpět do života. Postupně jsem se začala intenzivně zajímat o možnosti **využití edukativního divadla** pro prevenci různých rizik. Na počátku byl pak ještě jeden impuls: přišla jsem o téměř všechny úspory kvůli nepoctivému finančnímu poradci.

Dlouho jsem tehdy přemýšlela, jak celou situaci řešit. Nakonec jsem dospěla k tomu, že nejlepší bude vrhnout se na prevenci, kterou jsem vnímala částečně i jako svoji duševní terapii po této velmi negativní zkušenosti. Prvním tématem našich edukativních představení se tak stala **finanční gramotnost**. Později u mě následovaly ještě tři další mozkové příhody, ale i ty paradoxně pomohly k výraznějšímu rozvoji našeho Fóra. Jsem člověk, který nemá rád smutek a sebelítost, když se mu v životě přihodí něco podobného, takže jsem se pak vždy o to více vrhla do realizace nových nápadů, na něž jsem postupně přicházela během svých opakovaných pobytů v nemocnici.

Představíte nám Divadlo Fórum?

Tým funguje přibližně od roku 2010, Fórum pak bylo formálně založeno v březnu 2014. Naší velkou předností jsou zkušení herci a lektoři, kteří jsou schopni uvěřitelným způsobem inscenovat pro děti i emočně vypjaté situace, což je podmínka pro dosažení potřebného pedagogického efektu našich představení. Potřebujete-li vyděsit či rozesmát devátáky nastupující do puberty během představení na téma finanční gramotnosti, musíte opravdu přesně vědět, jak na to.

V Divadle Fórum se nevěnujeme pouze vzdělávání dětí, ale systematicky pracujeme i s pedagogy. Organizujeme pro ně semináře s akreditací MŠMT a zaměřujeme se na prožitkovou pedagogiku, provozujeme vlastní vzdělávací portál www.ucimeprozitkem.cz, vydáváme odborné metodiky a podobně.

Vedle hereckého a lektorského týmu máme také neméně důležitý **tým odborníků** v oblastech, jako je pedagogika, psychologie a podobně. Ti za sebou mají stáže ve Francii či ve Švédsku právě se zaměřením na prožitkovou pedagogiku. Snažíme se, abychom neustrnuli jen v našem domácím prostředí.

Aktuálně za sebou máme už přibližně 650 realizovaných představení, jichž se zúčastnilo přes šestnáct tisíc dětí a více než tisíc pedagogů. Celkem osm témat

máme zpracovaných ve formě Divadla Fórum a devět témat ve formě takzvaného strukturovaného dramatu. Kromě škol hrajeme také v **dětských domovech** a rádi bychom vytvořili i programy pro seniory.

Hlavní činností divadla jsou tedy interaktivní prožitkové programy pro žáky, studenty i učitele. Kde hledáte příběhy pro svá představení?

Naše příběhy musí být vždy uvěřitelné, jinak by u dětí neobstály. A to se podle našich zkušeností daří nejnáze tehdy, když daná zápleтка vychází ze skutečného života. Inspirujeme se především svými **osobními zážitky a zkušenostmi**, ale například zpětnými vazbami ze škol. Spolupracujeme také s řadou pedagogů, kteří se postupně do našich vzdělávacích programů zapojovali. Postupem času se tak vytváří poměrně rozsáhlá síť, jejímž prostřednictvím se k nám neustále dostává celá řada nových námětů. Můžeme tak i již existující představení dále upravovat a zkvalitňovat.

Máte nějaké specifické požadavky na školu, pokud si vaše představení objedná?

Zásadní pro nás je, abychom pracovali s **uceleným kolektivem**, ideálně s jednou třídou. Vždy se také snažíme reflektovat vztahy mezi dětmi, člověk je díky dlouhodobějším zkušenostem na úvod představení poměrně rychle navnímá. Necháváme tak například potřebný prostor submisivněji založeným dětem a podobně. V menším počtu je také pro děti komfortnější se emočně výrazněji otevřít, reagovat spontánněji na inscenované situace a do představení se tak snáze zapojit.

Výhodou práce vždy jen s jednou třídou je také to, že se její případné vnitřní problémy řeší snáze jen v jejím okruhu, bez účasti dalších dětí. Jedná se tak pro všechny o intimnější a bezpečnější prostředí. Snažíme se také, aby byl vždy přítomný třídní učitel a ideálně i **metodik prevence**. Je naopak vždy na úkor představení, když musí učitel v průběhu odcházet, nechávat děti samotné či když se musí vystřídat s jiným učitelem. Samozřejmě chápeme, že jsou učitelé často příliš vyčerpáni dalšími povinnostmi, ale je to vždy velká škoda.

Jak se o vás vlastně školy dozvědí?

Školy se o nás dozvídají už většinou z pozitivních referencí jiných škol či pedagogů. To nám velmi usnadňuje práci a samozřejmě nás to těší. S velkým počtem škol či jejich zřizovatelů máme už dlouhodobější spolupráci. Snažíme se naši práci medializovat prostřednictvím rozhovorů či reportáží z našich představení. Využíváme **sociální sítě** a snažíme se nabízet i zajímavý obsah na našich webových stránkách www.forumppv.cz a profilu www.facebook.com/forumppv.

Jak reagují žáci a studenti na témata, která školám nabízíte?

Pro nás je hlavní to, že se do představení aktivně zapojují, a to i do těch s abstraktnější náplní se zaměřením na lidská práva, předsudky a podobně. To je pro nás vlastně ta nejlepší přímá zpětná vazba. Vliv má samozřejmě vždy charakter daného kolektivu, vztahy ve třídě či osobnost učitele a dané téma. Příběh na téma šikany či násilí se inscenuje samozřejmě o něco snadněji než téma demokracie.

Vlastnímu představení vždy předchází určité rozehrávací aktivity, aby děti ztratily případný ostych. Neméně důležitá je tato část i nyní, kdy vše realizujeme pouze v online formě.

Máte nějakou specifickou příhodu nebo zážitek z této spolupráce?

Napadají mě dva velmi silné okamžiky. První je z počátku našeho hraní, kdy jsme díky jednomu rozsáhlejšímu projektu měli možnost s našimi představeními projet téměř všechny dětské domovy u nás. V jednom jsme si pak hned na úvod všimli prokopnutých dveří, zničeného nábytku a podobně. I chování dětí bylo na první pohled jiné, než na jaké jsme byli zvyklí.

Teprve krátce před představením jsme se dozvěděli, že to vlastně není dětský domov, ale diagnostický ústav, a že některé děti budou během představení kvůli sklonům k agresivitě pod tlumicími prášky. Dostali jsme také pokyn, že musíme po celou dobu představení zůstat v blízkosti dveří, abychom v případě agresivního záchvatu některého z dětí mohli snadněji utéct. Asi si domyslíte, s jakými pocity se nám pak hrálo.

Ale herci si děti svými výkony hned zcela získali. Ty na sebe pak prozradily i řadu pro ně nelehkých tajemství a bylo vidět, jak se jim během představení, ale hlavně po jeho skončení během povídání s herci ulevilo. Ony i my jsme pak odcházeli v slzách a vlastně jsme tam s nimi zůstali mnohem déle, než bylo v plánu. Někdy klasické metody fungují jen omezeně, a naopak **práce s prožitky dětí** může výrazně pomoci.

Stáhněte si na portále
www.pruvodce-vzdelavanim.cz
 Hravá prevence kyberšikany

Druhý zážitek není z tak vzdálené doby. Hráli jsme na jedné pražské škole pro sedmou třídu představení na téma kyberšikana. Děti se sice během představení do děje jako obvykle aktivně zapojovaly, smály se a byly uvolněné, ale po jeho skončení zůstaly sedět a skoro všechny plakaly. Od třídní učitelky jsme se teprve poté dozvěděli, že přímo v té třídě před půl rokem spáchala jedna dívka sebevraždu. I když se vždy snažíme na každé konkrétní představení ve spolupráci s učiteli dobře připravit, tahle informace se k nám tehdy bohužel nedostala.

Paní učitelka se na nás pak s několikadenním odstupem obrátila s tím, že to představení bylo přesně to, co třída jako formu určité katarze potřebovala, aby se mohla vyrovnat se ztrátou spolužačky. Děti si musely přiznat i část osobní viny, že tehdy mohly pomoci, udělat něco lépe či aktivněji, i takové bolestivé poznání do života patří. Naprostá většina představení ale samozřejmě za takto pohnutých situací neprobíhá, i když slzy dětí a někdy i naše se objevují často. Snažíme se je ale vyvažovat smíchem, protože humor je nejlepší způsob, jak si k dětem najít cestu hned na úvod.

Svá vystoupení školám stále nabízíte v online formě. Museli jste svá vystoupení nějak uzpůsobit?

Ano, museli. Strukturované drama se navíc na rozdíl od Divadla Fórum pro online prostředí ani upravit nedá. Je třeba v něm pracovat v menších oddělených skupinkách dětí a součástí jsou různé pohybové a fyzické aktivity. Online verze by už v takovém případě neměla téměř žádný smysl. Pro představení založená na Divadle Fórum jsme pak museli měnit hlavně doprovodné aktivity před představeními pro odbourání ostychu ze strany dětí.

Uzpůsobovali jsme i dramaturgické linky jednotlivých představení, aby byly i ve své online verzi uvěřitelné. Naše dosavadní zkušenosti jsou ale v tomto případě překvapivě hodně pozitivní. Děti se do před-

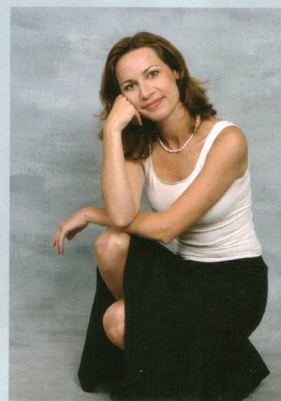
stavení aktivně zapojují, zastupují herce v jednotlivých situacích a přes kameru vstupují do děje, téměř jako kdyby na scéně fyzicky byly.

Co byste chtěla vzkázat pedagogům pro podporu jejich práce?

Určitě bychom jim chtěli vyjádřit velkou podporu a poděkovat za jejich nasazení. Naprosto chápeme, že spolu se zdravotníky je pro ně aktuální situace patrně nejnáročnější, chtějí-li udržet rozvoj svých žáků v nějaké rozumné míře. Vnímáme to všichni v týmu i prostřednictvím našich vlastních dětí. Moc tedy **učitelům držíme palce**. A jsme rádi, když můžeme prostřednictvím online představení vnést do jejich výuky nějaký nový prvek, který jim i dětem pomůže aspoň na chvíli vybočit z aktuální stereotypní práce.

Trochu bychom se přimlouvali za to, aby se během této doby ve škole o něco méně známkovalo či jinak striktně hodnotilo a aby děti byly motivovány k dalšímu zlepšování spíše jinými metodami. A také bychom se samozřejmě chtěli přimluvit i za více **prožitkové pedagogiky** ve výuce. Semináře na toto téma už pro pedagogy organizujeme delší dobu, ale až tyto nynější problémy odezní, chtěli bychom se do toho pustit ještě s mnohem větším úsilím.

MgA. Jitka Andrlíková

je ředitelkou neziskové organizace Fórum pro prožitkové vzdělávání. Nabízí školám akreditované edukativní divadelní představení k devíti aktuálním tématům zaměřeným na finanční a mediální gramotnost, posilování občanských a sociálních kompetencí žáků (tolerance, stereotypy, demokracie, lidská práva), prevenci šikany, kyberšikany či násilí. Témata jsou zpracována ve formě Divadla Fórum, stejná témata ještě spolu s holocaustem jako varovným příkladem z historie pak i ve formě takzvaného Strukturovaného dramatu.

S Jitkou Andrlíkovou rozmlouvala Věra Havlíková, redaktorka časopisu Průvodce společným vzděláváním.